

FAZEKAS SÁNDOR

Sötétedő horizont

BÖDŐCS TIBOR: PRÍMSZÁMOK HŐESÉSBEN

Szerző mulattatóként nem szorul bemutatásra, de íróként is a magyar könyvpiac sikeres alkotói közé tartozik. Ezen a téren is igyekszik a saját útját járni: a formai kísérletezés új könyvével egy új szakaszba lépett. Pályája jól követhető fázisokon keresztül jutott el a mostani kötethez. Első kötete, az *Addig se iszik* amolyan modern kori „Így írtok ti”-ként kalauzolta olvasóit a régebbi és újabb magyar irodalomban. Eltalálnak éreztem az alapeszmét, hogy így tanuljon bele az írásba: stand-uposként is az utánzásból fejlődött saját alkotóvá, Krúdy, Örkény, Márai, Hamvas vagy éppen Tar Sándor pedig – ezt a műsoraiban tett utalások és az első könyv legsikerültebb fejezetei egyaránt mutatják – állandó viszonyítási pontok a számára. Első könyvnek tökéletes: így különböző stílusokat próbálhatott ki. Ezzel a kötettel nyertek az olvasók is, hiszen a humorista saját népszerűségét az irodalom nagyjainak népszerűsítésére használja. Egy interjújában Bödőcs megemlítette, hogy foglalkoztatja egy második rész megírásának gondolata, hiszen az első kötetből sokan kimaradtak, akiknek szívesen belebújna a bőrébe. A második opusz, a *Meg se kínáltak* bizonyos értelemben biztonságos menet volt – habár szokva volt a népszerűséghez, kicsit mintha megijedt volna szerzőnk a kolosszális eladási számoktól. Valóban nem könnyű helyzet, hiszen egy ilyen szép sikert nehéz megismételni. A mű nem más, mint egy hosszú kocsmamonológ, amelyből megismerhettük Oszkár, a szobafestő történetét. A könyv a rendszerváltást és az azt követő időszakot mutatta be, a kisember nézőpontjából. Egyetlen karakterre épült a történet,

Helikon Kiadó
Budapest, 2023
178 oldal, 4499 Ft

aki remekül kidolgozott figura. Annak, aki egyaránt követi az estjeit és a regényeit is – és vélhetőleg Bödőcs sok olvasója ilyen – érdekes volt a különbség, ami a Bödőcs-féle stand-upokban felbukkanó szobafestő, Ferus, illetve a regényhős-változata, Oszkár között van: míg az elsőben egy jellegzetes karakter egyedi vonásain volt a hangsúly, a regényben egy általánosabb jelenség, a rendszerváltás veszteségeinek bemutatására alakította át a karaktert a regényírói fantázia. A műből készült monodráma szintén nagyon eltalált produkció lett: Enyedi Éva dramaturg szerencsés kézzel nyúlt az anyaghoz, Thuróczy Szabolcs remekül hozta a karaktert, Keresztes Tamás rendező pedig jelentős monodramás tapasztalatait hasznosította munkája során, így igen jó előadás született; Thuróczy azóta is járja vele az országot. A következő, harmadik vállalkozás egy szatirikus regény volt, a *Mulát a manézs*, amely a jelenkor társadalmi viszonyait disztópia formájában ábrázolta, Luigi alakjában megformálva a mindenkori populistá népvezérek archetípusát. A történelemből túl sok példát ismerünk erre; Bödőcs éles szemmel ábrázolja a vég nélkül sorolható visszásságokat az ilyen figurák és környezetük körül. Nem véletlenül hasonlítják olyan gyakran éppen őt a jelenlegi stand-uposok közül Hofi Gézához: Bödőcs bátran felvállalja a politikai mondanivalók megfogalmazását, nem kímélve sem a kormánypártot, sem az ellenzéket. Erre nem mindig figyelnek föl, ezért ellenzékinék szokás tartani; valóban főleg a kormányt kritizálja, de megvan a véleménye az ellenzékéről is. Ez a fajta politikai pártatlanság és következetesség lehet talán a siker egyik titka.

Új kötete, a *Prímsszámok hőésében* az előző kötetekhez képest első látásra talán másnak tűnhet, valójában azonban sok mindent továbbvisz az előző tapasztalatokból. Ahogyan a Margó Könyvfesztiválon is elmondta, először egy „komoly” könyvet akart írni, Tar Sándor novelláinak modorában, hiszen a kisemberek reménytelen világát megjelenítő *Meg se kínáltak* után is bőven maradt még megírni való. Ezek közül néhány novella el is készült; a *Gyász* című záródarab például jól mutatja azt az utat, amelyen ez a novellafüzér haladhatott volna. Örökény modorában íródott ez a szakasz: jó a karaktermegjelenítő képessége, papíron is, nem csak a színpadon. Az első látásra tarkabarka kötet valójában több kis alciklusra osztható, ezeken belül hasonló darabokat tartalmaz, amelyek a szerző más-más oldalát más-más szerzőket megidézve villantják fel.

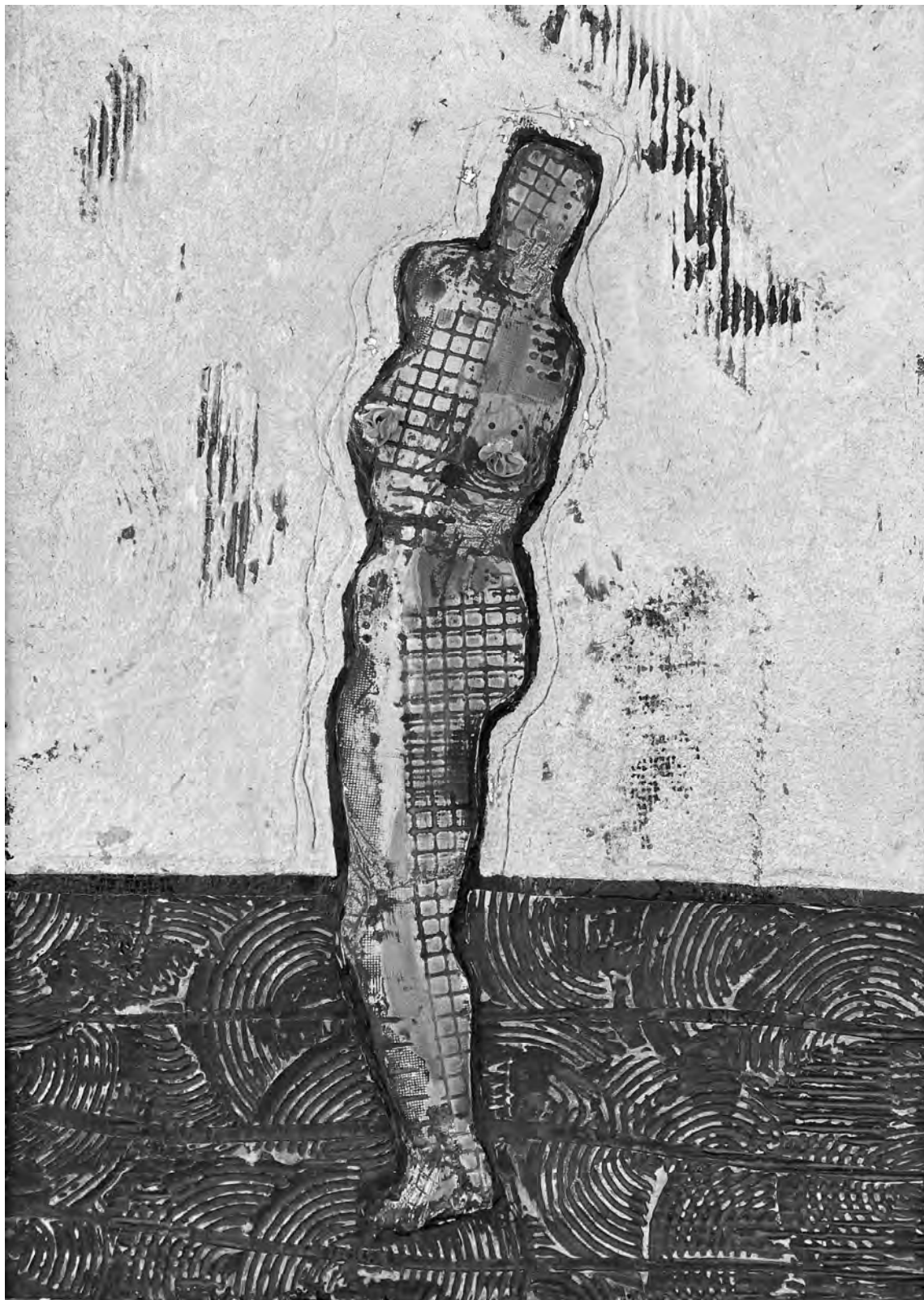
Újdonság az is, ahogyan Bödőcs az eddigi munkáira adott reflexiókra reagál: ez a kötet több blokkjában is más-más módon visszatérő elem. Az egyik írásban például a Bibliára adott kommentek jelennek meg: van, aki igencsak megvetőleg nyilatkozik a műről, és tény, hogy nincs olyan mű, amely mindenkinek egyformán tetszene, sajnos ezt napjainkban az internet népe kéretlen és keresetlen hangú vitriolos kommentekkel nyilvánítja ki. Az internet fontos lépés a tudás egyenlő hozzáférhetősége és demokratizálódása felé – nagy kár, hogy cserébe nem vagy alig szabályozott véleménytér, ahonnan

özönlik a rosszindulat, a tájékoztatlanság és a hozzá nem értés. Ezzel természetesen a legnépszerűbb és legismertebb emberek szembesülnek leginkább. Egyesek például a Karikó Katalin Nobel-díjáról szóló internetes cikkek alá is minősíthetetlen hangnemű kommenteket illesztgetnek, mindenféle orvosi szakmai kompetencia nélkül. Bödőcs természetesen szintén találkozik ezzel a jelenséggel saját munkái kapcsán, így nem csoda, ha ezt a jelenséget is kifigurázza írásában.

Az első rész, az *Apokrifek* azonnal egy új irányt jelöl: a vallásos elbeszéléseket parodizáló történetek hangvételükben Hamvas Bélát vagy a buddhista tanítókat idézhetik fel, tartalmilag sokrétű, izgalmas utalásokkal – helyenként saját magát, illetve a rajta a végső bölcsességet számon kérő olvasókat is kifigurázva. Keresi a helyét a mai magyar irodalom rendszerében, pontosabban egy új helyet igyekszik kialakítani magának: olyan műfaji sajátossággal és olvasóközönséggel, amilyenre még nemigen akad példa, a populáris és az elitkultúra határán.

Nagyon izgalmas a valláshoz való viszonya: felveti az ezzel kapcsolatos kérdéseket, de nem mer – azaz: nem akar – belemenni a részletekbe. Picit talán béklyózza is a hihetetlen népszerűség: nem mondhatja el, amit gondol, hiszen azzal nézők tíz- vagy talán százazreit is veszítené. Ezen a téren is (mint minden egyéb téren) nagyon tudatos alkotó, aki azonban nem szabadulhat a népszerűség okozta kötöttségektől. Édes teher, mondhatnánk – de teher.

Bödőcs Tibor legújabb kötete egy sokszínű gyűjtemény: rövid írásaiban az alkotó sokfélesége jelenik meg, a szinte semmitmondóan egyszerű álbuddhista aforizmáktól a mély és erős társadalomkritikai élű utolsó írásokig. Mindenkinek más tetszik a kötetből; több ismertetőben a munkák humorát dicsérik. Ez a humor sötét, maró iróniával teli; jól kapcsolódik az örkényi vagy a kaffkai hagyományokhoz, de nyomokban Rejtőt is tartalmaz. Habár a humor is jó, de én személy szerint a komolyságot emelném ki: bízom benne, hogy a könyv utolsó harmadában található írások sötét stílusa olvasható majd a következő könyvben is. Itt mintha egy új, egyedi hangvétel jelenne meg, amely nagy vízióért kiált: remélem, Bödőcs nem enged a kiadók diktálta eszeveszett tempónak, és ír majd egy sötét, monumentális víziót a mai – vagy a közeljövőbeli – Magyarországról.

HOLLAI KRISZTINA: VENUS SUB ROSA, vegyes technika, kerámia, múrózsa, 70×50cm, 2024